

Mit o Demeter i Persefonie

Fragmety książki Jana Parandowskiego *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*

W poszarpanej szacie, z rozwiązanymi włosami [...] idzie żałobna i smutna [...] Demeter. Wyszły w jej ręku kłosa zboża i zwiędł czerwony kwiat maku. Przymglone oczy, w których już łez nie ma, wloką się z przedmiotu na przedmiot, zawiedzione i bezradne. Matka szuka zaginionej córki.

Oto zostawiła ją na łące, nad brzegiem Oceanu, bawiącą się z nimfami. Odchodząc, zabroniła jej zbierać narcyzów, kwiatów zwodniczych¹, poświęconych bóstwom podziemnym. Persefona² była posłuszna. Zrywała tulipany, dźwigające na krępej łodyżce kielich żółty lub purpurowy, hiacynty, w których

¹ Zwodniczy – wprowadzający w błąd.

² Persefona – nazywana też Korą.

pachnie dusza pięknego młodzieńca, i ciche, dobre fiołki, i niebieskie oczka niezapominajek, a z daleka omijała narcyz [...]. Wtem ziemia wydała kwiat, jakiego słońce nigdy nie widziało. [...] Cudowna woń napęliła niebo, ziemię, przeniknęła do słonej głębinie morza, aż wszystkie nereidy³ podniosły się ze swych szmaragdowych łóżek i zawołały „Ach!”.

Persefona obejrzała się wokół, czy jej nikt nie widzi, i prędko zerwała kwiat. Upiła się jego zapachem, oczy jej zasłyły mgłą i ciemność ogarnęła duszę. Wtedy rozwarła się ziemia i Hades, bóg piekieł, porwał Persefonę na wozie zaprzężonym w czarne rumaki. Gdy się ocknęła, wołała, krzyczała. Żaden bóg nie słyszał jej głosu, żadna z nimf, z którymi bawiła się na łące, nie nadbiegła z pomocą. [...] Otoczeni chmurą pędzili ze świstem huraganu ponad ziemią i morzem. Z oczu Persefony znikły znajome wybrzeża, wysypały się kwiaty z jej trzcinowego koszyka, wreszcie otwarła się czeluść Tartaru⁴.

Na próżno matka pytała o nią każdego przechodnia. Ani bóg, ani człowiek, ani ptak żaden nie podał jej wieści o córce. [...]

Pani urodzajów okryła pola żałobą. Przekleła „łanów zieloną chwałę” i zasiewy zmarniały, i trzody nie miały świeżej karmy, i ludzi nawiedził głód. [...] Trzeba było przebłagać Demetrę. A ona właśnie dowiedziała się całej prawdy od wszystkowiedzącego Słońca i zagniewana na bogów ukryła się tak, że nikt jej znaleźć nie mógł. Dopiero Hermes odszukał ją w zapadłej pieczarze gór arkadyjskich, gdzie osiadła, z dala od świata, sama jedna ze swoją żałobą.

Demeter żegna Persefonę powracającą do Hadesu – ilustracja autorstwa Innes Fripp [czyta: ines fripp].

³ *Nereida* – nimfa morska, opiekunka żeglarzy.

⁴ *Tartar* – najmroczniejsza część Hadesu.

Dzeus⁵ wysłał do niej muzy i charyty⁶, najmiłsze i najwymowniejsze boginki – nie słuchała, co mówiły. Wtedy nakazał bratu Hadesowi zwrócić porwaną Persefonę. Król piekieł spełnił zlecenie, lecz rozstając się z Persefoną, podał jej jabłko granatu, a ona zjadła kilka ziarenek, nie wiedząc, że ta odrobina wiąże ją na zawsze z państwem cieniów. Odtąd corocznie, na przeciąg trzech miesięcy, musiała wracać do męża.

Gdy Persefona wychodziła z podziemia, świat mał się wszystkimi kwiatami wiosny, tak wielka była radość Demetry. Ale równie wielka była boleść przy każdym rozstaniu. Żegnały się, jakby się już nigdy więcej nie miały zobaczyć. [...]

I wówczas, jak w owe pierwsze dni żaloby, Demeter odchodzi od pól i ogrodów, i wszystko zamiera. [...]

Zima. A gdy przeminie, wraca Persefona do matki, niosąc ze sobą nową wiosnę.

⁵ Dzeus – Zeus.

⁶ Charyty – boginie wdzięku, piękna i radości.

Po przeczytaniu

1. Odpowiedz, dlaczego Demeter została w tekście opisana jako *żałobna i smutna*. Nazwij uczucia bogini do córki.
2. Opowiedz historię Demeter i Persefony z perspektywy matki.
3. Wyjaśnij, jak mit o Demeter i Persefonie tłumaczy następowanie po sobie kolejnych pór roku.
4. Jak sądzisz, dlaczego Persefona zerwała kwiat mimo zakazu matki?
- 5. Zastąp znaki [?] odpowiednimi formami wyrazu *Hades*. Następnie przepisz do zeszytu uzupełniony wniosek.
 - Zeus był bratem [?], Posejdona, Hestii i Demeter.
 - Każdego roku Persefona wracała do [?], czyli krainy zmarłych.
 - Wrót [?] strzegł okrutny pies o trzech głowach – Cerber.
 - Córka Demeter została żoną [?].

Wniosek: Wyraz *Hades* ma w dopełniaczu liczby pojedynczej postać [?], jeśli mowa o [?], oraz [?], jeżeli słowo to nazywa [?].

Praca twórcza

6. Wymyśl własne wyjaśnienie zmian pór roku.

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszycie.
2. Narysuj swoją ulubioną porę roku (np. drzewo).

Temat: Po stracie córki – porozmawiajmy o uczuciach matki.

3. Odsłuchaj fragmentów Czterech pór roku Vivaldiego. Można skorzystać z filmów umieszczonych np. na YouTube.

Po wysłuchaniu nagrania określ nastrój w różnych fragmentach utworu.

Pora roku	Nastrój
Wiosna	
Lato	
Jesień	
Zima	

4. Przeczytaj treść mitu o Demeter i Persefonie.

5. Udziel odpowiedzi na pytania:

- *Kto jest główną postacią w micie?*
- *W jakim momencie poznajemy Demeter?*
- *Kto był sprawcą tragedii matki?*
- *Gdzie zniknęła Persefona?*
- *Co stało się na ziemi, kiedy bogini urodzaju wpadła w rozpacz?*
- *W jaki sposób Dzeus zareagował, by ratować sytuację?*
- *Co wymyślił Hades, aby Persefona musiała do niego wracać co roku na trzy miesiące?*
- *Jak Demeter okazywała swoją radość, kiedy odzyskiwała córkę, a co się działo, kiedy musiała się z nią żegnać?*

6. Pr. domowa: pol. 5.